

Alginet, 1962. «Llevà:uitar», eiv. (PzCabr.).

D'aquí la frase *llevar de carrera* 'dirimir, solucionar', pròpiament 'treure del mig del pas, remoure un obstacle, entrebanc etc.' que exemplificà en l'Edat Mitjana Hortènsia Coromines (*EstRaramon* 1, 131-3): «Griselda --- en absència de son marit *levava de carrera* los plets e qüestions de la terra, e metia pau entre los discordants», Metge (*NCL.* x, 26.16), i vegeu-n'hi d'altres; amb gran encert el recomanava, com a frase ben manejable encara, i digna a tot ser-ho de restauració, evitant el calc del cast. *quitar de en medio* a què alguns propendien; aplaudí GColon (*BSCC* xxx, 1954, 166-8) tot afegint-hi dos exemples en els *Llibres de Consells* de l'Arxiu Municipal de Castelló, de 1389 i 1404; en particular es referia a despatx administratiu: «tots aquets afés diu que-ls los deuria *llevar de carrera*», doc. cancelleresc de 1325, Finke (*Acta Ar.* III, 469); i per a *carrera*, veg. ací II, 594b53-56.

Arrencant d'aqueixes accepcions segurament: 'transportar (per via marítima)' (en què el nostre mot s'acosta ja força a les accs. del *llevar* cast., sense coincidir-hi): «molts senyors de naus *leven* menestrals per pelegrins e hòmens d'armes; e-ls fan millor mercat del nòlit, que no farien si sabessen que se'n volien exir», *Consolat* (§ 78, Pard., p. 121, i força sovint en aquesta obra). La locució eiv. *llevat de quatre* adverbialment «a galope, a escape» (PzCabr.) deu partir de la noció d'«emportat per (totes) quatre (potes de cavall)», cf. el port. *fugir a unhas de cavalo o ir a mata-cavalo* «laufen so schnell einen die füsse tragen».

'Aixecar': Glossant l'evangèlic *Surgens Ihesus mane*, probablement per consell de R. Llull, escriví Cerverí la seva obra mestra, *lo Sermó*: «tres maneres só / de gens c'an obs *llevar* matí tota sasó / l'una de mercaders, l'autra --- / la primera raysó per qu'él se volc *llevar* / matí, és que pogués tost a la feyr' anar, / axí com mercaders --- la segona raysó per què matí-s *levà* / axí com ortolàs, ez en ort se n'entrà / --- / Atresí vull comtar la terça raysó bona / per què-s *levà* matí —bo és que-us ho despona— / axí com peleyrís: per açò car avia / a tener lonc camí e far gran romaria: / car, bé vesets cascú, qui devia pujar / al cel, que bon matí s'auri' obs a *llevar!*» (vv. 15, 40, 74, 89 etc.): doncs, alhora intr. i refl. (igual oc. ant., *PDPF*); *llevar-se*, de nou, vv. 93, 95. «Estant jo en Xilvella --- dorment en mon lit --- a mi venc un prohóm --- qui-m dix: —Muntaner, *lleva* sus e pensa de fer un libre de les grans maravelles que has vistes ---», «altre dia en aquell loc mateis, en visió jo viu lo dit prohóm, qui-m dix: —O foll! què fas? --- *Leva* e fe ço que jo t'he manat ---», Muntaner (*Cròn.*, a. 1235, Casac. I, 14.22, 16.3).

La doble construcció així mateix en Llull, per ex., en la santa novel·la: «a la miça nit, con los monjos *se levaren* a matines, Blanquerna --- cridà Narpan, e dix-li que-s *levàs* a oració; Narpan li dix que no era acostumat de *llevar* aytal ora; Blanquerna volc que-s *levàs* a totes passades», *Blanq.* (*NCL.* I, 271.1); «*Cum sublevasset oculos Ihesus et vidit multitudinem* --- açà o *levà* los ulls Jh. Xr. — e sí!: no portava los ulls ven-

tolans, mas inclinats baix ---», StVicentF, *Quar.*, 173.72. «*Llevar-se* dematí a estudiar: surgere de mane ad ---», OPou (*ThPu*). Com a terme de caça, a la zona xipella sota el Cadí: *llevar-se* la llebre: però també tr. 'fer alçar la llebre, o fer fugir el conill' parlant del gos de caça: «los gossos toquen més fort: *ya l a lebat!*», «la llebre se mos ha *llevat* de regudida», Tuixén, 1964.

De l'acc. 'alçar, aixecar' en el matís de 'suscitar' ve *llevar fals testimoni*, que pertany de sempre al llenguatge legal i de la moral cristiana. A l'Edat Mitjana s'usava en aquest cas *allevar*: «si alcu diu ésser fadigat de dret en Príncep --- o li *alevarà* que sia gitat de pau e de treva ---», *Usatges* (*NCL.*, 120); «con negú deu fer testimoni --- primerament deu jurar --- que dirà veritat de ço que ha vist --- ne-y *alevarà* mençongia», *Cost. Tort.* (OI., p. 171); «un asalt macip --- escusava la dona del falliment que lo hom erguyllós li *alevave*», Llull (*Merav.*, *NCL.* IV, 35); «Jesucrist --- callava, que a res no obria la sua boca, mas pacientment sostenia tot quant falsament li *allevaven*», Oliver (*Excitatori*, 152); «l'avia delliuada de la infàmia que-l malvat Arderic havia *allevade*», *Amic e Melis* (*NCL.* XLVIII, 137, on, però l'acusació era fundada no pas calumniosa); «--- diffamació, *allevant* fals testimoni», StVicentF (*Serm.* I, 65.10); «simple coloma, / lisa de ploma / e sense fel: / no-s para pèl / com de si ralla, / e si-s baralla, / fals *allevar* / e mal mesclar / nunca se'n cansa», JRoig (*Spill*, 7759, grafia del ms. i de les eds. antigues, i imposada per la sintaxi, que Chabàs ha canviat desencertament en *fals a llevar*). *Allevança*: 'calúmnia, bescantament': «bé'n posaven d'*allevances* en pocs segons! Ja no quedava fora vila una soltera a la que no assenyalessen ab lo dit», Pons Mass. (*Trascant* p. I. S., 29).

Modernament la forma que apareix en aquesta accepció és l'abreujada *llevar*, sobretot en el parlar del Nord del Principat, no estrany, però, a Barcelona: «s'anava acostant l'acabament de la tragèdia i ens trobàvem lligats, sense poder fer res per defensar-nos: ni podíem escriure an els de casa quina era la mentida que-ns *llevaven*, perquè no ho deixaven passar», Coromines (*Presons*, XIII, 121.1f.); algun cop s'estira fins 'retreure (falsament)': «semblava que l'ànima de l'un *llevés* a l'altra la culpa de la seva unió: a la cambra nupcial en Llepa ja va trobar la Teresa lletja en els seus braços», id. (*La casa dels podalls* en *Recés*, p. 123); cita de VCatalà en *AlcM*, § 4. No en sé altre cas medieval que el del *Curial* que cita aquest diccionari (que en rigor també es podria analitzar en *altre maner' alleven infàmies* ---).

Altres accepcions menys difoses. 'Fer que una pasta s'aixequi (fer fermentar etc.)' (d'aquí *llevat, lleute*): «negú teuler no gaus mesclar --- sinó argila pura, exceptat, al motle, arena prima per *llevar* ---», ross., c. 1284 (RLR IV, 363); «si vols fer lesques de formatges bé grasses, fes lesques de formatges bé grosses, après ages de la pasta *levada*, axí com damunt és dit, mesclada ab vermels d'ous, molt batuda ab una cu-<l>lera ---», fórmules culinàries S. xv (Caretà, *Barbrismes*, p. 450); «pa *llevat*: fermentatus» (Busa-N.).